

'Kvinder i opbrud' lover godt for både Arkens fremtid og for nye måder at se på det kvindelige

Vilter udstilling på Arken smadrer alle reducerede forestillinger om, hvad det kvindelige måtte være, og giver plads til 150 års kunst, der udvider spektret på en storslået måde. Det demonstrerer museumsinspektørernes evne til at kuratere godt inden for Arkens ofte brede emner

Apolonia Sokol, Tåbernes skib, 2021

Kultur

12. februar 2022

Inden man overhovedet træder ind i udstillingen *Kvinder i opbrud* på Arken, står der en stor flot bogreol med skinnende omslag og ser indbydende ud. Reolens bøger er fra Taschens populære *Basic Art series*, og her kan man bladre i bøger om alle de kendte kunstnere i historien – fra Monet til Matisse, Louise Bourgeois, Yoko Ono og Cindy Sherman. Bortset fra at bøgerne om de kvindelige kunstnere kun består af blanke, tomme sider. De er nemlig aldrig blevet hverken skrevet eller udgivet. Ud af Taschens serie på næsten hundrede bøger

handler de 92 om mænd og kun fem om kvinder. Reolen er skabt af kunstnerne Ditte Ejlerskov og EvaMarie Lindahl, og af en korrespondance de har haft med forlaget Taschen siden 2010, hvor de har forsøgt at sætte spørgsmålstegn ved, hvorfor der ikke var flere bøger om kvindelige kunstnere. Med et enkelt greb i form af en reol afsløres den enorme ulighed, der stadig eksisterer.

Kvindeudstilling?

De vælter ellers frem i disse år – udstillinger om og med kvinder. Og gerne med tryk på ordet 'kvinde'. [Fantastiske kvinder på Louisiana \(2020\)](#), [Efter stilheden – kunstens kvinder tager ordet på SMK \(2021\)](#), og nu følger Arken med strømmen med den nyåbnede *Kvinder i opbrud*. Alle tre har været storstilede gruppeudstillinger med mellem 130-260 udstillede værker. Det viser om ikke andet, at materialet findes i overvældende grad.

Hvor de to førstnævnte udstillinger udelukkende viste værker af kvindelige kunstnere, så er der også et par herrer med i flokken på Arken. Det gør paradoksalt nok kun udstillingen mere vovet, at den også inkluderer Gauguin, Willumsen og Zahrtmann, for i virkeligheden handler udstillingen mest af alt mere om kvindefremstillinger end om kvindekunst, og om at selve begrebet »kvinde« er i opbrud.

Direktøren gennem 25 år, Christian Gether, der i tirsdags efter flere måneder med dårlige sager og kritik annoncerede sin fratrædelse, har gjort museet til hjemsted for den slags »store bredtappelerende udstillinger«, som han selv kalder dem. Og selv om det er fristende, og til dels også berettiget, at udskælde Arken for deres evindelige temaudstillinger – om dyr, guld, blomster, eller kvinder i kunsten, som de seneste eksempler – så bliver udstillingerne alligevel ofte meningsfuldt kurateret, fordi de har en stab af dygtige museumsinspektører til at forvalte stoffet, og det lover trods alt godt for Arkens fremtid.

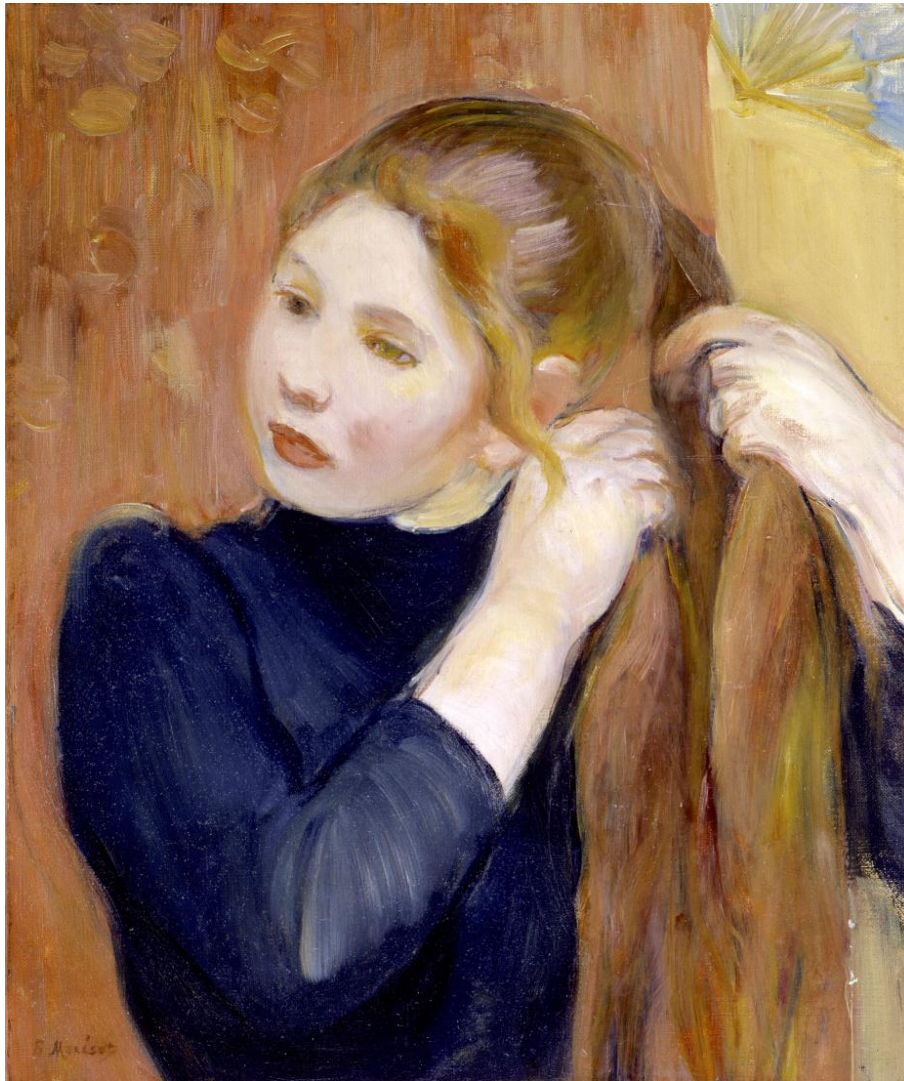
På tærsklen

Udstillingen starter nærmest undseligt, men alligevel dybt symbolsk, med et mindre maleri af en for mig ukendt maler, Sophie Holten (1858-1930). Værket *En lille pige ved en rød låge* viser en pige på en syv-otte år, der er gået igennem en høj rød låge og nu står på tærsklen til et åbent lyst terræn og skuer halvt tøvende, halvt selvbevidst frem. Hun holder stadig en hånd på gitterstolpen, som for at finde balancen i friheden.

Det er et enormt stærkt værk, som symbolsk illustrerer det hengemte fængsel, kvinderne har været i – historisk, kulturelt, kropsligt. At Holten her sætter den unge pige fri vidner om stor frimodighed og vovemod – ligesom Holten selv, læser jeg, var med til at bane vejen for større frihed for kvinder. Selv om maleriet er omkring 100 år gammelt, så er det, som om vi stadig står lige dér mellem indespærring og frihed for begrebet og fremstillingen om det kvindelige. Ofte stadig reduceret til enten en nøgen *babe* eller en moder. Sex og reproduktion. Men ikke her på udstillingen, som dog er modig nok til ikke at udelukke nøgne kvindekroppe.

Kalejdoskopisk ophængning

Det første jeg bider mærke i ved udstillingen, er dens tilsyneladende frimodige ophængningsstil og det friske farvevalg på væggene. Der er gang i den fra starten med knaldorange på væggen og en sammensætning af værker, der spænder fra fotograferne Bolette Berg & Marie Høegs eksperimenterende portrætter af hinanden fra omkring 1900-tallet og til den franske samtidskunstner Laure Prouvosts store enkle maleri af en kvindehofte med teksten: »Hidden for too long« skrevet på lærredet.

Berthe Morisot, 'Ung pige, der fletter sit hår', 1893

Her i starten hænger også et stort maleri, der kurver i en stor bue ud fra væggen, af unge Apolonia Sokol med titlen *Tåbernes skib* (2021). Det forestiller en spraglet mangfoldighed af kvinder side om side ombord på et skib. Som en moderne Noahs ark. Det minder mig om Ursula Reuter Christiansens solidariske kvindeportræt *Kvinder frem!* (1971), der indledte den store rødstrømpeudstilling *Efter stilheden på* Statens Museum for Kunst sidste år. Et værk, der i lighed med Sokols forestiller kvinder i alle aldre og positioner, som bærer hinanden frem kollektivt, skulder ved skulder. Sokol (f. 1988) er født i Frankrig, men har dansk-polske aner og maler røven ud af bukserne i en figurativ, men superstram stil, der viser kvinder i alle tænkelige udgaver – her er åbne sorte skød, hvide gravide maver, rødhårede, krushårede, langhårede, barbrystede, der sprænger enhver forudindtaget idé om kønnets udtryk. Og så alle de blikke, der stirrer ud fra lærredet på

betragteren med stærke vovemodige blikke. Jeg sætter så stor lid til den unge generation og deres mod til at splindre de fastlåste forestillinger om kønnede udtryk.

Grebet med at blande det gamle og det nye fortsætter igennem udstillingen, der som nævnt også inkluderer værker skabt af mænd. Her hænger Marie Krøyers lunefulde lille selvportræt, hvor halvdelen af hendes ansigt er i skygge, og længere fremme i udstillingen er hendes mands, P.S. Krøyers anderledes lyse og milde fremstilling af hende.

Det er et greb, der som nævnt gør denne udstilling anderledes end de øvrige »kvindeudstillinger«. For den er lidt mindre optaget af at vise *kvindelige* kunstneres værker og lidt mere fokuseret på at tematisere kvindefremstillinger som sådan. Det gør selvsagt udstillingens emne enormt – og jeg blev da også noget bekymret, da jeg læste formidlingsteksten ved indgangen, hvor der stod, at udstillingen handler om »kvindefremstillinger gennem 150 år«, og at den samtidig »vil undersøge, hvad det vil sige at være kvinde i dag«. Det er en stor opgave, som ingen udstilling fuldt kan forløse.

Undervejs bliver jeg alligevel taknemmelig for, at udstillingen ikke er mere skarpt skåret, og at den tillader sig både at inkludere nøgne kvinder malet af mænd og alt muligt andet, der sætter de klassiske malerier i kritisk spil. Som den nøgne grønne kvinde, der ligger og vrider sig symbolistisk i græsset, malet af J.F. Willumsen i 1922, og Lene Adler Petersens rødstrømpe-appropriation af samme værk fra 1974 – nu med et stor rødt kvindetegnsstempel rundt om kvinden – der også er med på udstillingen. Ligesom den lille pige i starten af udstillingen åbner lågen til nyt åbent terræn, så er dette en udstilling, der åbner feltet op i stedet for at lukke sig om sig selv og sin egen tese.

En udvidelse af terrænet

Det tillader en større kuratorisk vildskab, der giver plads til både Andy Warhol, Berthe Morisot, Sophie Calle og helt unge som Benedikte Bjerre og Tabita Rezaire. Men udvalget af de specifikke værker fremstår alligevel fokuseret og giver med sine sammenstillinger af

ældre og nye værker en vækkelse af de ældre værkers nutidige potentialer – man læser værkerne i dialog med hinanden, når de udstilles på denne måde – som når et maleri af Johannes Larsen med en ung nøgen kvinde i vandet, *Morgensol* fra 1923, udstilles side om side med A.K. Dolvens stærke fotografi *mellem morgenen og håndtasken* fra 2010, der forestiller en nøgen og skaldet rygvendt kvinde, der sidder og spejder ud over havet.

Laure Prouvost, 'Vi vil made dig sammen-fontæne', 2019.

Eller når Kirsten Justesens store selvportræt af sig selv nøgen i en indkøbsvogn hænger tæt ved den yngre Benedikte Bjerres readymade af en vaskemaskine, der er blevet angrebet af lortebileer støbt i bronze. Kvinden, som primær varetager af husarbejdet, bearbejdes

kunstnerisk forskelligt her, men de to værker klæder hinanden og åbner for nye læsninger. Den unge kunstners værk handler om sisyfosarbejdet med babybleskift og vasketøj i småbørnsfamilien, og i sammenstilling med Justesens ældre forlæg blotlægges en fortælling, der vidner om, at det stadig er kvindens gebet af stå for omsorgs- og husarbejde.

Det dobbeltydige

Ligesom udstillingen selv tillader sig en kuratorisk frimodighed, så er der også mange af værkerne, der specifikt spiller på det dobbeltydige. Her er for eksempel Kristian Zahrtmanns vilde maleri af en kvinde i blåt skrud og med pibe i munden fra 1908 – med maskulin pondus og flotte feminine klæder. Og der er cubansk-amerikanske Ana Mendiatas selvportrætter af sig selv med overskæg fra 1970'erne.

Der er en ambivalens på færde i de kvindeportrætter, udstillingen drager frem. En ambivalens, der taler tilbage til titlens »opbrud«, der handler om at bryde ud af den vante kategoriske og fantasmagoriske fremstilling af kvinder i kunsten som notorisk har været henvist til at være nøgenmodel for det mandlige begærsblik.

Derfor er der også mange selvportrætter i udstillingen. Som franske Claude Cahuns ikoniske fotografier fra 1920'erne, der bevidst spiller på opløsningen af den kønnede fremstilling, [som hendes \(eller skal Cahuns pronomen i virkeligheden være deres?\) *Selvportræt \(refleksion i spejl, ternet jakke\) fra 1928*](#), hvor Cahun har helt kort hår og kigger selvsikkert ud på betragteren, mens refleksionen i spejler viser en anden og mere sårbar, sorgmodig side af kunstneren. Det dobbelte blik på selvfremstilling og blikudvekslinger er gennemgående i udstillingen.

Det er samtidig et fokus, der gør udstillingen hyperaktuel i forhold til vores moderne selvfremstillinger på de sociale medier, som præger os – og vores unge – i så gennemgribende en grad. Reelt smadrer udstillingen ethvert forsøg på at reducere forestillingen om 'det kvindelige' for i stedet at vie pladsen til alle de mange udtryk – fra

mænd eller kvinder – der har udvidet forestillingen igennem de seneste 150 år.

'Kvinder i opbrud', Arken, indtil 14. august 2022

